

Dokument 17 S

(2014–2015)

Årsrapport til Stortinget fra Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag

Årsrapport for 2014 fra Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag

Til Stortinget

1. Innledning

I henhold til St.prp. nr. 12 (2008–2009) og Innst. S. nr. 107 (2008–2009) skal Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag gi Stortinget orientering om sitt arbeid gjennom en årsrapport.

Rettfærdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning. Etter denne ordningen kan enkeltpersoner søke om en skjønsmessig kompensasjon fra staten når vedkommende har kommet særlig uheldig ut, og er påført skade eller ulempe som ikke dekkes etter alminnelige erstatningsregler eller gjennom trygde-, forsikrings- eller erstatningsordninger. Ordningen er basert på sedvane. Sakene avgjøres av Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag. Statens sivilrettsforvaltning er tillagt oppgaven som sekretariat for utvalget.

Den alminnelige rettfærdsvederlagsordningen er nærmere beskrevet i St.prp. nr. 72 (1998–1999), Innst. S. nr. 4 (1999–2000), St.prp. nr. 65 (2006–2007) og Innst. S. nr. 262 (2006–2007). Stortinget har i tillegg vedtatt særordninger for krigsbarn (avsluttet), romanifolk/tatere og eldre utdanningsskadelidende samer og kvener, se St.meld. nr. 44 (2003–2004) og Innst. S. nr. 152 (2004–2005). Stortinget har videre vedtatt en særordning for barn som var i bar-

nehjem mv. i perioden frem til 01. januar 1980, se St.meld. nr. 24 (2004–2005) og Innst. S. nr. 217 (2004–2005).

2. Orientering om arbeidet

2.1 Utvalgets sammensetning

Det var i 2014 ett utvalg i arbeid.

Utvalgets sammensetning var slik:

tidligere tingrettsdommer Øyvind Hoel, leder
tidligere høyesterettsdommer Karen-Anne Gussgard,
nestleder
stortingsrepresentant Lise Christoffersen (Ap)
stortingsrepresentant Bengt Morten Wenstøb (H)

Utvalget har funksjonstid til 31. desember 2017.

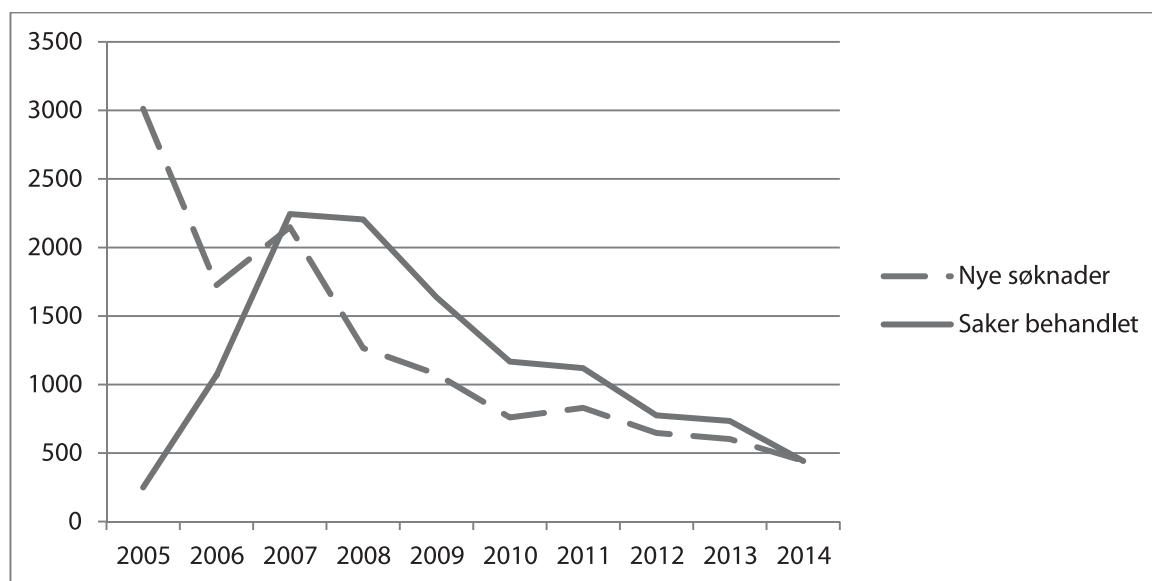
2.2 Virksomheten i 2014

Utvalget har avholdt 10 møter og avgjort 443 saker.

Totalt ble det mottatt 442 søknader om rettfærdsvederlag, mens det i 2013 ble mottatt 602 søknader. Det vises til punkt 3.1 nedenfor for en nærmere redegjørelse om dette.

Antall mottatte søknader under rettfærdsvederlagsordningen i 2014 viser at inngangen av saker fortsatt går noe ned, jf. figur 2.1.

Figur 2.1 Utvikling – søknader mottatt og behandlet i perioden 2005–2014

2.3 Enkelsaker fremlagt for Stortinget

Utvalget fremla ikke enkelsaker for Stortinget til avgjørelse i 2014.

2.4 Samarbeidet mellom utvalget og forberedende instanser

Det er et godt samarbeid mellom utvalget og forberedende instanser. I etterkant av utvalgets møter holdes det regelmessig oppsummeringsmøter der utvalgsledelsen, Statens sivilrettsforvaltning og de mest aktuelle faginstansene er til stede. Disse møtene bidrar til en god informasjonsutveksling og best mulig saksavvikling.

3. Resultater

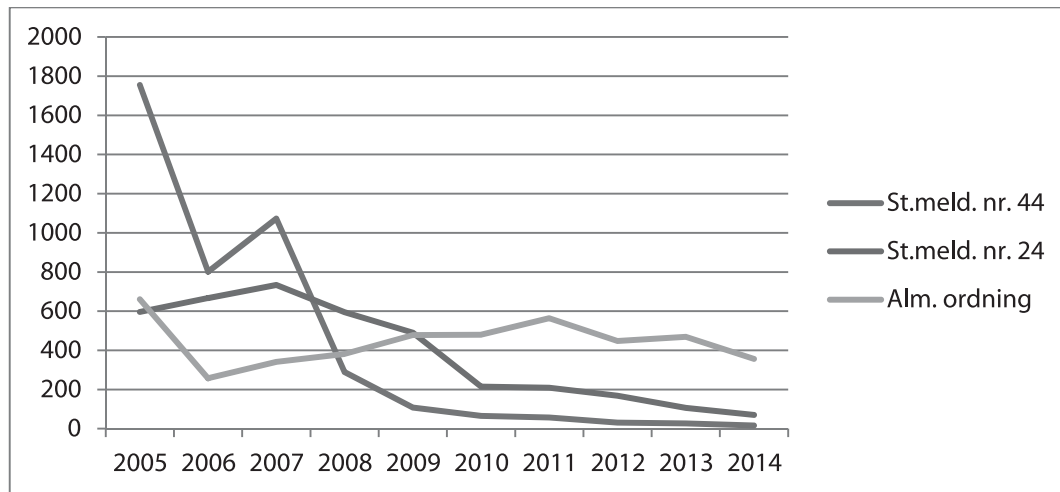
3.1 Nye søknader

Det ble mottatt 442 søknader i 2014, mot 602 i 2013. Dette er en nedgang på 27 pst. Årsaken til nedgangen i antall innkomne søknader er spesielt at det mottas færre søknader etter særordningene som Stortinget vedtok i 2005. Det er en naturlig utvikling da søkergrupper etter særordningene i stor grad har fått sine søknader behandlet. Inngangen av nye søknader etter alminnelig ordning har vært relativt stabil de senere år. I 2014 har det imidlertid vært en nedgang på 24 pst. i antall nye søknader etter alminnelig ordning sammenlignet med 2013. Tabell 3.1 viser hvordan søknadene fordeler seg på de ulike ordningene i perioden 2013–2014, mens figur 3.1 viser hvordan søknadene fordeler seg på de ulike ordningene i perioden 2005–2014.

Tabell 3.1 Saker mottatt, fordelt etter rettferdsvederlagsordning

Søknader	2014		2013		2013–14
	Innkomet	Andel	Innkomet	Andel	Endring
St.meld. nr. 44	16	4 %	27	4 %	-41 %
St.meld. nr. 24	70	16 %	106	18 %	-34 %
Alm. ordning	356	80 %	469	78 %	-24 %
Totalt	442	100 %	602	100 %	-27 %

Figur 3.1 Oversikt over søknader mottatt fordelt på de ulike rettferdsvederlagsordningene for perioden 2005–2014¹

¹ St.meld. nr. 44 (2003-2004) omfatter krigsbarn, romanifolk/tatere, samer og kvener.

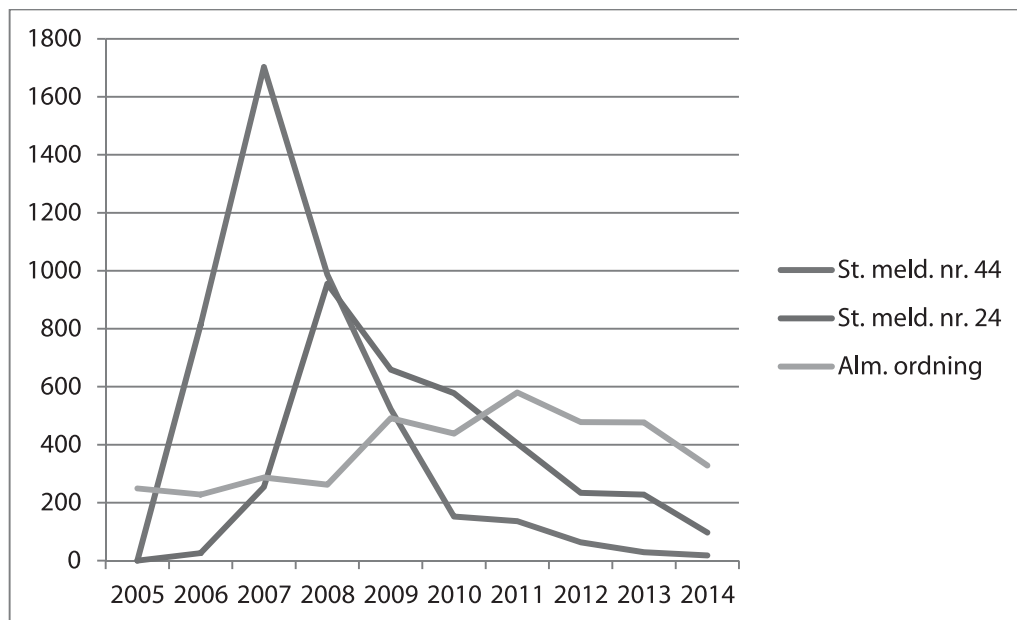
3.2 Behandlede saker

Det ble i 2014 avgjort 443 saker, som er en nedgang på 40 pst. fra 2013. Dette skyldes hovedsakelig de senere års nedgang i søknadsmengde.

Antall behandlede saker sett i sammenheng med mottatte søknader viser en generell tendens til ned-

gang av saker under rettferdsvederlagsordningen sammenlignet med tidligere år. Figur 3.2 viser utviklingen i saksmengden som utvalget har behandlet i perioden 2005–2014. Oversikt over hvordan de behandlede sakene fordeler seg på rettferdsvederlagsordningene fremgår av tabell 3.2.

Figur 3.2 Utvikling – saker behandlet i perioden 2005–2014

Tabell 3.2 Behandlede saker fordelt på rettfærdsvederlagsordning

Søknader	2014		2013		2013–14
	Behandlet	Andel	Behandlet	Andel	Endring
St.meld. nr. 44	18	4 %	29	4 %	-38 %
St.meld. nr. 24	97	19 %	228	28 %	-57 %
Alm. ordning	328	64 %	477	58 %	-31 %
Totalt UR-beh.	443	87 %	734	90 %	-40 %
Avvist av SRF	70	14 %	81	10 %	-14 %
Tot. UR + SRF	513	≈100 %	815	≈100 %	-37 %

Det ble ferdigbehandlet 513 saker i 2014. Dette omfatter 443 saker avgjort av utvalget, og 70 saker som ble avvist av Statens sivilrettsforvaltning.

Utvalget har også behandlet 13 omgjøringsbegjæringer.

Tabell 3.3 viser at 597 søknadsgrunnlag ble behandlet etter alminnelig ordning. Antallet behandlede saker etter alminnelig ordning var imidlertid 328. Forskjellen mellom antall grunnlag og antall saker skyldes at det gjennomgående er flere søknadsgrunnlag i hver sak.

Tabell 3.3 Alminnelig rettfærdsvederlagsordning – søknadsgrunnlag og utfall

Søknadsgrunnlag	2014		
	Antall	Andel innvilget	Andel avslått
Svik i barnevernstjenesten	223	34 %	66 %
Mangler ved skolegang	219	21 %	79 %
Spesialscole – kritikkverdige forhold	8	50 %	50 %
Behandlingshjem – kritikkverdige forhold	8	12 %	88 %
Fysiske/seksuelle overgrep	66	21 %	79 %
Pasientskade	23	13 %	87 %
Annet	40	0 %	100 %
Totalt	597	25 %	75 %

3.3 Sakenes utfall

Det ble innvilget rettfærdsvederlag i 51 pst. av de behandlede sakene. Til sammenligning har innvilgelsesprosenten variert mellom 76 pst. og 61 pst. i perioden 2010–2013. Nedgangen må ses i sammenheng med at en større andel av sakene de senere år er behandlet etter alminnelig rettfærdsvederlagsordning, som har et høyere beviskrav og dermed lavere innvilgelsesprosent enn særordningene.

3.4 Avvisninger

Det er ikke klageadgang til Stortinget over utvalgets vedtak, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999), jf. Innst. S. nr. 4 (1999–2000). Utvalgsbehandling av omgjøringsbegjæringer forutsetter at det fremlegges nye opplysninger som kan være av betydning for resultatet i saken. Statens sivilrettsforvaltning har fullmakt til å avvise omgjøringsbegjæringer hvor dette ikke er tilfellet, og i 2014 ble 37 omgjøringsbegjæringer avvist med hjemmel i denne fullmakten.

Statens sivilrettsforvaltning har også fullmakt til å avvise saker som av ulike årsaker ikke anses omfattet av rettfærdsvederlagsordningen, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999), jf. Innst. S. nr. 4 (1999–2000). Med hjemmel i denne fullmakten ble det i 2014 avvist 70 søknader fra behandling i utvalget. I tillegg ble enkeltgrunnlag avvist fra realitetsbehandling, mens saken for øvrig ble tatt til videre behandling. Totalt ble 160 søknadsgrunnlag avvist som følge av at forholdet ikke var ansett å være omfattet av rettfærdsvederlagsordningen. Dette antallet omfatter grunnlag både i søknader som er avvist i sin helhet, og i søknader hvor enkeltgrunnlag er avvist, mens saken for øvrig er tatt til behandling. De fleste avvisninger i 2014 gjaldt vanskelige oppvekstforhold, herunder mobbing, og straffbare forhold som faller inn under voldsoffererstatningsordningen.

3.5 Avsluttet uten vedtak

Rettfærdsvederlag kan som hovedregel bare tilkjennes den som selv har kommet i en særlig uheldig

stilling, og hvor det offentlige kan klandres for det inntrufne. Hvis søkeren dør før saken er avgjort av utvalget, skal søknaden anses som bortfalt, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999) side 2. Det ble i 2014 avsluttet 6 saker på dette grunnlag.

3.6 Utbetalt vederlag i 2014

Det ble i 2014 utbetalt 30,4 mill. kroner i rettsferdsvederlag fra staten. Dette er en halvering fra 2013, da det ble utbetalt 61 mill. kroner. Dette skyldes at antallet innkomne og behandlede søknader er redusert betydelig i de senere år. Videre vises det til at færre saker behandles etter særordningene, hvor innvilgelsesprosenten og rettsferdsvederlagsbeløpet

har vært høyere enn etter den alminnelige rettsferdsvederlagsordningen.

I henhold til Innst. S. nr. 217 (2004–2005) kan det innvilges rettsferdsvederlag med inntil 300 000 kroner i saker som omfattes av særordningen for barnehjemsbarn mv. (St.meld. nr. 24 (2004–2005)). Når det gjelder de øvrige rettsferdsvederlagsordningene, har utvalget fullmakt til å innvilge rettsferdsvederlag med inntil 250 000 kroner.

Tabell 3.5 viser hvordan de 225 sakene som utvalget innvilget vederlag i, fordeler seg på de ulike rettsferdsvederlagsordningene, og hvordan resultatet i saken ble med hensyn til vederlagsnivå – fra kr 20 000 til kr 300 000. Videre fremgår at 218 søknader ble avslått i sin helhet.

Tabell 3.5 Vederlagsnivå fordelt på rettsferdsvederlagsordningene 2014

Vederlagsnivå	St.meld. nr. 44	St.meld. nr. 24	Alm. ordning	Totalt
Avslag	-	11	207	218
1'–20'	9	-	-	9
21'–50'	3	6	10	19
51'–100'	3	16	76	95
101'–150'	1	34	25	60
151'–200'	2	17	7	26
201'–300'	-	13	3	16
Totalt	18	97	328	443

3.7 Restanse

Ved årsskiftet 2013–2014 hadde Statens sivilrettsforvaltning totalt 682 saker i restanse. Dette er en nedgang fra 743 saker året før. Disse sakene var enten under utredning i faginstans, under utredning i Statens sivilrettsforvaltning som eneste faginstans, eller ferdigstilt for utvalgsbehandling. I tillegg var 7 omgjøringsbegjæringer i restanse. Flertallet av restansesakene ble mottatt i løpet av 2014, jf. figur 3.6.

Tabell 3.6 Restanse fordelt på alder

	2014	2013	2012	2011
Restanseandel	49 %	45 %	5 %	1 %

En søknad om rettsferdsvederlag omhandler regelmessig flere grunnlag, slik at én sak ofte er under utredning i flere faginstanser. Ved årsskiftet var totalt 586 forhold under utredning i de mest sentrale faginstansene.

Tabell 3.7 Restanser i de mest sentrale faginstansene

	Søknader fra 2012	Søknader fra 2013	Søknader fra 2014	Restanse 2014	Restanse 2013
Bufdir	1	97	234	332	382
Udir	-	14	193	207	256
H-dir	-	1	46	47	54
Totalt	1	112	473	586	697 ^{a)}

a) Tallet inkluderte også 5 saker i Arbeids- og velferdsdirektoratet

3.8 Saksbehandlingstid

Den samlede saksbehandlingstiden har gått noe ned sammenlignet med tidligere år, men er fortsatt relativt lang. Dette skyldes hovedsakelig at saksfor-

holdene ligger langt tilbake i tid, slik at det kan ta tid for de forberedende faginstansene å innhente dokumentasjon fra flere ulike offentlige instanser. Som et effektiviserings tiltak har Statens sivilrettsforvaltning i løpet av 2014 iverksatt elektronisk dokumentut-

veksling med de mest sentrale faginstanser. Dette innebærer raskere og sikrere saksutveksling mellom Statens sivilrettsforvaltning og disse faginstansene.

I saker hvor utredningen foretas av ekstern faginstans, er samlet saksbehandlingstid hos Statens sivilrettsforvaltning innenfor to måneder. Når Statens sivilrettsforvaltning har ferdigstilt saken, tar det i underkant av to måneder før saken behandles av utvalget.

Når en sak utredes hos andre faginstanser, er målsettingen at saksbehandlingstiden i faginstans ikke skal overskride 12 måneder.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet opplyser om en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 14 måneder i 2014. Utdanningsdirektoratet opplyser om 12 måneder i gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Helsedirektoratet opplyser om gjennomsnittlig 9 måneders saksbehandlingstid.

Tabell 3.7 Saksbehandlingstid – utvalgsbehandlede saker

	2014	2013
Saksbehandlingstid	Andel behandlet	Andel behandlet
< 4 mnd.	1 %	1 %
4 – 6 mnd.	5 %	2 %
6 – 12 mnd.	9 %	14 %
12 – 18 mnd.	25 %	17 %
>18 mnd.	60 %	66 %
Totalt	≈100 %	≈100 %

Den totale gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for alle typer saker har vært 16 måneder i 2014, en nedgang fra 18 måneder i 2013.

4. Utvikling 2015

Som en følge av nedgangen i antall søknader er saker til behandling for utvalget betydelig redusert i forhold til tidligere år. Fra 2013 til 2014 var den totale nedgangen i antall nye søknader på 27 pst. Det forventes at den lavere inngangen av nye søknader vil vedvare fremover.

Ledelsen i Stortingets utvalg for rettferdsvederlag vil også i 2015 delta i samarbeidet med sekretariat og faginstanser for å bidra til en god, rasjonell og enhetlig behandling av sakene.

Oslo, 2. mars 2015

Øyvind Hoel

leder av utvalget

